



SAVIENĪBAS AUGSTĀ
PĀRSTĀVE ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 28.4.2015.
JOIN(2015) 16 final

KOPĪGS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**Rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā (2015.–2019. gads)
“Cilvēktiesību jautājumi joprojām ES uzmanības centrā”**

Ievads

Eiropas Komisijas un Eiropas Savienības Augstās pārstāves ārlietās un drošības politikas jautājumos kopīgā paziņojuma mērķis ir palīdzēt izstrādāt jaunu rīcības plānu cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2015.–2019. gadam.

Cilvēktiesības un demokrātija ir ES pamatprincipi

Mūsdienu pasaule ir nestabila un strauji mainīga — tā ir pasaule, kurā bieži vien tiek apšaubītas un daudzviet ignorētas cilvēktiesības un demokrātiskās vērtības. Cilvēktiesību pārkāpumu skaits un intensitāte ir pieauguši, pilsoniskās sabiedrības rīcība tiek ierobežota, konflikti kļuvuši daudzveidīgāki un autoritāro režīmu reakcija bargāka. Globalizācija izvirza jaunus problēmjautājumus, kuru dēļ cilvēktiesību aizsardzība kļuvusi vēl sarežģītāka.

Ir pašsaprotami, ka šajos apstākļos starptautiskā uzmanība ir vērsta uz stabilitāti. Tomēr nav iespējams panākt ilgstošu stabilitāti, piedāvājot vien drošību un ekonomisko labklājību. Pilsoņu lojalitāte pret valsti un viņu palīdzība uz miermīlīgu rīcību ir atkarīga no tā, vai viņi jūtas pasargāti no patvaļīgiem lēmumiem un vai viņu viedokļi var ietekmēt politisko lēmumu pieņemšanu. To var panākt tikai demokrātiskā sabiedrībā, kuras pamatā ir cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošana, kurā valdība nav korumpēta un ir pārskatatbildīga, parlaments var atspoguļot viedokļu dažādību un iedzīvotāju intereses, pilsoniskā sabiedrība ir aktīva, un kurā ir nodrošināta mediju brīvība un tiesu sistēmas neatkarība.

Šis mērķis tiek izvirzīts diskusijās saistībā ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem laikposmam pēc 2015. gada, kurās koncentrējas uz cilvēktiesībām un sieviešu tiesībām kā atsevišķiem mērķiem.

Tādēļ cilvēktiesību jautājumam arī turpmāk jābūt Savienības ārējās darbības pamatā. Līgumā par Eiropas Savienību (LES) 21. pantā iestrādātas vadlīnijas Savienības ārējai darbībai un nostiprināta ES loma demokrātijas, tiesiskuma, cilvēktiesību universāluma un nedalāmības principa un Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu un starptautisko tiesību principu veicināšanā. Īstenojot Savienības tiesības aktus, Eiropas Savienības Pamattiesību harta ir saistoša ES iestādēm un dalībvalstīm. Turklāt ES ir līgumslēdzēja puse dažādos Apvienoto Nāciju Organizācijas un Eiropas Padomes instrumentos, piemēram, ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām (UNCRPD). Uzticība Savienībai kā pasaules mēroga cilvēktiesību sargātājai balstās uz minētajiem pīlāriem.

2012. gadā izstrādātā pakete “Cilvēktiesības un demokrātija”

ES 2012. gadā pieņēma vērienīgu programmu — **ES stratēģisko satvaru par cilvēktiesībām un demokrātiju**¹, kurā izklāstīts, kā ES plāno ievērot savas Līguma saistības veicināt demokrātiju un tiesiskumu, kā arī cilvēktiesību universāluma un nedalāmības principu.

Gandrīz trīs gadus pēc tā pieņemšanas stratēģiskais satvars un tā prioritātes un pamatprincipi joprojām nodrošina pamatu Savienības rīcībai.

Vēl viens ES cilvēktiesību politikas posms bija 2012. gada lēmums izveidot **ES īpašā pārstāvja cilvēktiesību jautājumos (ESĪP)** amatu. ESĪP ir veicinājis ES cilvēktiesību politikas redzamību un

¹ Padomes 2012. gada 25. jūnija dokuments, ST 11855/12.

efektivitāti, uzlabojis sadarbību ar mūsu partneriem un palīdzējis gūt panākums saistībā ar iepriekš izvirzītajām prioritātēm. Padomes pieņemtais lēmums² pagarināt ESĪP pilnvaras par vēl diviem gadiem nostiprina šā amata svarīgo nozīmi.

Trešais būtiskākais elements 2012. gadā pieņemtajā cilvēktiesību paketē bija **ES rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā (2012.–2014. gads)**³, kas palīdzēja īstenot saistības, kuras ietvertas stratēģiskajā satvarā.

Rīcības plānā tika iekļauti 97 pasākumi, kas attiecas uz plašu cilvēktiesību un demokrātijas jautājumu klāstu, kuri īstenojami gan ES, gan dalībvalstu līmenī. Saskaņā ar to visas ieinteresētās personas ir apņēmušās īstenot skaidrus mērķus, ievērojot stingri noteiktus termiņus.

2012.–2014. gada rīcības plāna panākumi

2012.–2014. gada rīcības plāns bija būtiska svira, lai iesaistītu visas attiecīgās ieinteresētās personas, un ar to nodrošināja, lai minētās personas koncentrētos uz vairākiem svarīgiem mērķiem. Saskaņā ar šo rīcības plānu paveiktā darba rezultātā gūti vairāki svarīgi **panākumi**.

Rīcības plāns sekmēja **cilvēktiesību jautājumu integrēšanu** visās ES stratēģijās ārpolitikas jomā un attiecīgajos īstenošanas pasākumos, sekmējot konkrētas pārmaiņas uz vietas. Tikai daži piemēri: veiktie pasākumi, lai integrētu cilvēktiesību apsvērumus ietekmes novērtējumos, ko izstrādā attiecībā uz leģislatīviem un neleģislatīviem priekšlikumiem, cilvēktiesību jautājumu novērtējumi kā svarīgākais faktors, piešķirot ES atbalstu.

Turklāt rīcības plāns ir palīdzējis ES izstrādāt instrumentus un piesaistīt resursus, kas ir vajadzīgi, lai formulētu un īstenotu **saskaņotāku politiku**. Vairāki elementi sekmējuši šā mērķa sasniegšanu: Padomes Cilvēktiesību darba grupas (*COHOM*) izveide ar mītni Briselē, sīku ES pamatnostādņu izstrāde par svarīgākajiem cilvēktiesību jautājumiem (relīģijas un ticības brīvība⁴, lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interseksuāļu (LGBTI) tiesības⁵, vārda brīvība tiešsaistē un bezsaistē⁶), instrumentu kopuma izstrāde tiesībās balstītai pieejai attīstības jomā, vietējo stratēģiju cilvēktiesību jomā pieņemšana uz vietas, sadarbojoties ES delegācijām un dalībvalstu vēstniecībām, cilvēktiesību jautājumu kontaktpunktu izveide ES delegācijās, mācību programmas uzlabošana, kas paredzēta ES iestāžu personālam un dalībvalstu diplomātiem.

Rīcības plāns ir arī sekmējis **efektīvas daudzpusējas attiecības**, jo ANO cilvēktiesību forumos, īpaši ANO Cilvēktiesību padomē, tika izstrādātas ES gada stratēģijas un prioritātes. Turklāt rīcības plānā ES darbība tika koncentrēta uz vairākām galvenajām prioritātēm: sieviešu un meiteņu tiesības, bērnu tiesības, lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interseksuāļu tiesības; saskaņā ar Savienības apņemšanos ievērot cilvēktiesību nedalāmības principu tajā tika mudināts turpināt darbu ekonomisko, sociālo un kultūras (ESK) tiesību jomā. Turklāt rīcības plānā pievērsta uzmanība

² Padomes 2015. gada 12. februāra dokuments, ST 5716/15.

³ Padomes 2012. gada 25. jūnija dokuments, ST 11855/12.

⁴ Padomes 2013. gada 24. jūnija dokuments, ST 11491/13.

⁵ Padomes 2013. gada 24. jūnija dokuments, ST 11492/13.

⁶ Padomes 2014. gada 12. maija dokuments, ST 9647/14.

invaliditātes jautājumiem saskaņā ar saistībām, kas iestrādātas ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām (*UNCRPD*).

Rīcības plānā nostiprināta ES sadarbība ar pilsonisko sabiedrību visā pasaulē un pilsoniskās sabiedrības atbalsts. Tajā integrēta prakse apspriesties ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām pirms dialogiem cilvēktiesību jomā vai saistībā ar svarīgākajiem politikas dokumentiem, sekmēta minēto organizāciju līdzdalība finanšu palīdzības plānošanā un palielināts ES atbalsts pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas saskaras ar ierobežojošiem pasākumiem.

Visbeidzot, rīcības plānā uzlabota Savienības darbības **redzamība** cilvēktiesību un demokrātijas jomā un **pārskatatbildība** attiecībā uz tās partneriem, īpaši attiecībā uz pilsonisko sabiedrību.

Pēdējo gadu rezultāti nodrošina stabilu pamatu ES turpmākajiem centieniem atbalstīt cilvēktiesību ievērošanu un demokrātiskās pārejas procesus visā pasaulē divpusējā līmenī; tas notiek sadarbībā ar citām reģionālām organizācijām un daudzpusējā līmenī, īpaši Apvienoto Nāciju Organizācijas satvarā. Daudzi 2012.–2014. gada rīcības plānā izklāstītie pasākumi tagad ir Savienības ikdienas darba neatņemama sastāvdaļa — tos atbalsta visas ieinteresētās personas un uz tiem attiecas sīki izstrādātas procedūras un pamatnostādņu dokumentu kopums. Minēto iemeslu dēļ jaunā rīcības plāna kontekstā šie pasākumi vairs nav jāprioritizē. Tomēr, lai nodrošinātu redzamību un pārskatatbildību arī šajās jomās, tie joprojām būs iekļauti gada ziņojumā par cilvēktiesībām un demokrātiju.

No otras puses, dažās 2012.–2014. gada rīcības plāna jomās vajadzīga **stingrāka politiskā apņemšanās** un **papildu centieni, tādējādi tās tiks izceltas jaunajā rīcības plānā**. Tas cita starpā attiecas uz demokrātijas atbalstu, kas tiks integrēts vairākos mērķos, ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām, cilvēktiesību pārkāpumu novēršanu un starptautiskajām humanitārajām tiesībām krīzēs un konfliktos, cīņu pret diskrimināciju, īpaši pret sievietēm, bērniem, personām ar invaliditāti un lesbietēm, gejiem, biseksuāļiem, transpersonām un interseksuāļiem un pret reliģiskajām minoritātēm, cīņu pret spīdzināšanu un ļaunprātīgu izturēšanos un saskaņotības sekmēšanu ES politikā no cilvēktiesību viedokļa.

Jaunajā rīcības plānā būtu jāpievēršas šiem aktuālajiem problēmjautājumiem.

Veicamie uzdevumi

Ņemot vērā pozitīvo pieredzi, **jaunais rīcības plāns** būtu jāattiecinā uz **2015.–2019. gadu**, lai nodrošinātu pilnīgu saskaņotību ar pilnvarām, kas ir Savienības Augstajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos un Eiropas Komisijai.

Attiecībā uz rīcības plānu 2017. gadā būtu jāveic **vidusposma īstenošanas pārskatīšana**, lai novērtētu panākto progresu un vajadzības gadījumā ieviestu korekcijas, ņemot vērā gūto pieredzi un jaunus problēmjautājumus. Pārskatīšana notiks reizē ar ārējās finansēšanas instrumentu starpposma pārskatīšanu, un tā varētu veicināt lielāku saskaņotību starp ES politiku un finansiālo palīdzību.

Ģeogrāfiskā ziņā saskaņā ar rīcības plānu ierosinātie pasākumi ir neitrāli, un tie būtu jāattiecinā uz visiem pasaules reģioniem, ņemot vērā vietējās vajadzības un īpatnības. Minētie pasākumi tiks pārvērsti konkrēto valstu prioritātēs, izstrādājot vietējās cilvēktiesību stratēģijas.

Attiecībā uz **kandidātvalstīm un iespējamajām kandidātvalstīm** Eiropas Savienība, kā noteikts LES 49. pantā, turpinās uzraudzīt to apņemšanos veicināt demokrātiskās vērtības, tiesiskumu un cilvēktiesību ievērošanu un arī turpmāk piedāvās pamatnostādnes un atbalstu, lai nodrošinātu taustāmus un ilgstošus panākumus šajās svarīgajās reformu jomās.

Attiecībā uz Eiropas kaimiņattiecību politiku liela uzmanība jāpievērš tam, lai nodrošinātu pamattiesību un pamatbrīvību ievērošanu. ES turpinās atbalstīt partnervalstis tādu reformu īstenošanā, kas sekmē iekļaujošu dialogu, veicina labu pārvaldību, stiprina tiesu iestāžu neatkarību un nodrošina pamattiesību aizsardzību.

Principi

Jaunajā rīcības plānā nevajadzētu censties pilnīgi aptvert visus Eiropas Savienības cilvēktiesību un demokrātijas atbalsta politikas aspektus. Tam drīzāk vajadzētu būt **stratēģiskam un vērstam uz prioritātēm**, kurām nepieciešams **papildu politiskais impulss un stingrāka apņemšanās**. Rīcības plānā būtu jāvirza divpusējs darbs un ES iesaistīšanās daudzpusējos un reģionālajos forumos, īpaši Apvienoto Nāciju Organizācijas un Eiropas Padomes satvarā.

Ņemot to vērā, ierosinātajā rīcības plānā tiktu iestrādāti šādi principi.

1. Aizvien sarežģītākā pasaulē universālo standartu nozīme tiek apšaubīta, un ES centieni tos veicināt saskaras ar augošu pretestību. Vērtību veicināšana ar ārēju rīcību bieži vien nav efektīva. Tādēļ centieni jākoncentrē uz iekšēju spēku atbalstu. ES vajadzētu **atbalstīt partnerus trešajās valstīs** (valdībās, parlamentos un valdībām pielīdzinātās struktūrās), stiprināt tiesu iestāžu lomu, turpināt sniegt atbalstu **pilsoniskajai sabiedrībai**, tostarp sociālajiem partneriem, un veicināt labvēlīgu vidi, stiprināt **reģionālo organizāciju un mehānismu** nozīmi un ietekmi un pastiprināt sadarbību ar Apvienoto Nāciju organizāciju, kurai ir lielāks ietekmes potenciāls, jo tajā ir pārstāvētas teju visas pasaules valstis.
2. ES ir jārāda piemērs. ES ir uzmanības centrā saistībā ar aspektiem, kurus uzskata par **neatbilstībām** ES pieejā cilvēktiesību jautājumos (dubultie standarti un iekšējās/ārējās neatbilstības). Tāpēc ir nepieciešama stingrāka apņemšanās uzlabot konsekvenci cilvēktiesību jautājumu risināšanā un ar cilvēktiesībām saistītu apsvērumu integrēšanā visos ES ārējās darbības aspektos un iekšpolitikas ārējos aspektos, pamatojoties uz pieeju, ko izstrādājusi Komisija, lai nodrošinātu Pamattiesību hartas efektīvu īstenošanu ES.
3. ES jāpievēršas tādiem vissteidzamākajiem problēmjaudājumiem cilvēktiesību jomā, kas jārisina gan iekšēji, gan ārēji. Minētie problēmjaudājumi jo īpaši ietver diskriminācijas izskaušanu, vārda brīvības ievērošanu un privātās dzīves neaizskaramību, kā arī to, lai tiktu nodrošināts, ka migrācijas, tirdzniecības vai terorisma apkarošanas politikā ņemtu vērā cilvēktiesību jautājumus.
4. ES vajadzētu **labāk izmantot esošās iespējas** — dažādus instrumentus, rīkus un politiskos risinājumus, kas ir ES rīcībā, to darot gudrāk un stratēģiskāk un iesaistoties gan divpusējos, gan daudzpusējos forumos.

5. Visbeidzot, ES būtu **jāuzlabo komunikācija** par savu darbību un darbspēja **novērtēt ietekmi** un vajadzības gadījumā būtu jāizstrādā **alternatīvas un efektīvākas pieejas**.

Ņemot vērā iepriekšminēto, pievienotajā rīcības plānā ir noteiktas šādas piecas pasākumu stratēģiskās jomas.

i) Rīcībspēku pašatbildības stiprināšana uz vietas. Cilvēktiesības un demokrātija var iesakņoties vien tad, ja uz vietas ir nostiprināta pašatbildība. Šajā rīcības plāna nodaļā galvenā uzmanība pievērsta pasākumiem un darbībām, kuru mērķis ir uzlabot veidu, kādā mēs sadarbojamies ar visām ārējām ieinteresētajām personām gan valsts, gan nevalstiskajā sektorā. Īpaša uzmanība veltīta problēmjaudājumiem, kas saistīti ar pilsoniskās sabiedrības telpu.

ii) Svarīgāko cilvēktiesību problēmjaudājumu risināšana. Šajā nodaļā aplūkoti tematiskie cilvēktiesību problēmjaudājumi, vienlaikus saglabājot vajadzīgo līdzsvaru starp pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, no vienas puses, un ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām, no otras puses. Šis pasākumu saraksts papildina un stiprina mērķus, kas izvirzīti iepriekšējā nodaļā.

iii) Nodrošināt visaptverošu pieeju cilvēktiesību jautājumos konfliktu un krīžu situācijās. Šajā nodaļā ir ierosināti vairāki pasākumi līdzekļu un politikas izstrādes veicināšanai un atbalstam valsts, reģionālajā un starptautiskajā līmenī, lai novērstu un risinātu cilvēktiesību pārkāpumus, īpašu uzmanību pievēršot vissmagākajiem noziegumiem, kas skar starptautisko sabiedrību. Šajā nodaļā arī atspoguļo skaidru nepieciešamību Eiropas Savienībai pielāgot pašreizējos rīkus, ņemot vērā to, ka konfliktu iezīmes mainās.

iv) Labākas saskaņotības un konsekvences veicināšana. Šajā nodaļā aplūkota vajadzība Komisijai kopā ar Savienības Augsto pārstāvi ārlietās un drošības politikas jautājumos vēl vairāk integrēt cilvēktiesību apsvērumus ES politikas ārējos aspektos, jo īpaši attiecībā uz tirdzniecības/investīciju, migrācijas/bēgļu/patvēruma un attīstības politiku, kā arī terorisma apkarošanu, lai nodrošinātu labāku politikas saskaņotību.

v) Efektivitātes uzlabošana un orientēšanās uz rezultātiem cilvēktiesību un demokrātijas jomā. Ņemot vērā to, ka problēmjaudājumi kļūst sarežģītāki un resursi ir ierobežoti, labāka esošo instrumentu, pasākumu un politikas risinājumu izmantošana ir vienīgais veids, kā palielināt ES ietekmi cilvēktiesību jomā. Šajā nodaļā ierosināti pasākumi, kas palīdzēs ES izstrādāt vairāk uz rezultātiem vērstu un stratēģiskāku pieeju.

ES RĪCĪBAS PLĀNS CIVĒKTIESĪBU UN DEMOKRĀTIJAS JOMĀ

Šā rīcības plāna mērķis ir īstenot ES stratēģisko satvaru cilvēktiesību un demokrātijas jomā, nodrošinot pietiekami lielu rīcības brīvību, lai risinātu nākotnes problēmjautājumus, tiklīdz tādi rodas. Tas ir balstīts uz esošajiem risinājumiem ES cilvēktiesību un demokrātijas atbalsta politikā ārējās darbības jomā⁷, proti, ES pamatnostādņēm, instrumentu kopumiem un citām saskaņotām nostājām un dažādiem ārējiem finanšu instrumentiem, īpaši Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumentu.

Lai nodrošinātu rīcības plāna efektīvu īstenošanu, Eiropas iestādēm ir būtiski **sadarboties**, ievērojot katras iestādes atšķirīgos pienākumus un to, ka vajadzības gadījumā dalībvalstis īsteno rīcības plānu valsts līmenī. Par izklāstīto darbību veikšanu ir atbildīga Augstā pārstāve/priekšsēdētāja vietniece, kurai palīdz Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD) un Komisija, Padome un dalībvalstis, ievērojot savas attiecīgās kompetences jomas, kā noteikts Līgumā par Eiropas Savienību⁸. Saskaņā ar savām pilnvarām ES īpašais pārstāvis cilvēktiesību jautājumos palīdz īstenot rīcības plānu. Šis rīcības plāns aptver laikposmu līdz 2019. gada 31. decembrim, un tā īstenošanu pārskatīs 2017. gadā.

Jaunais rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā (2015.–2019. gads) (projekts tabulas veidā)

Mērķis	Pasākums	Termiņš	Atbildība
I. RĪCĪBSPĒKU PAŠATBILDĪBAS STIPRINĀŠANA UZ VIETAS			
a) Visaptverošs atbalsts valsts iestādēm			
1. Valstu cilvēktiesību iestāžu (NHRI) darbības atbalsts	a. Atzīt to, cik būtiska ir <i>NHRI</i> loma kā neatkarīgām iestādēm, un apstiprināt ES apņemšanos atbalstīt un sadarboties ar minētajām iestādēm, kuras atbilst Parīzes principiem. Stiprināt <i>NHRI</i> iesaistīšanu apspriešanās procesā valsts līmenī, īpaši attiecībā uz cilvēktiesību dialogiem un trešo valstu reformām.	turpinās	Komisijas dienesti (KOM), EĀDD, dalībvalstis (DV)

⁷ Neskarot īpašos pasākumus attiecībā uz kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm ES paplašināšanās politikas satvarā.

⁸ Lēmumus par konkrētiem pasākumiem šā rīcības plāna īstenošanai pieņems saskaņā ar Līgumiem. Rīcības plāns neietekmē kompetenču sadali starp ES un dalībvalstīm, un to interpretēs atbilstīgi Līgumiem pievienotajai 13. deklarācijai.

	b. <i>NHRI</i> starptautiskās koordinācijas komitejas kontekstā stiprināt to iestāžu darbību, kurām ir “A” statuss, atbalstīt iestādes ar “B” statusu pārejā uz “A” statusu, un sadarboties ar reģionālajiem un starptautiskajiem tīkliem. Darbs ar šiem jautājumiem būtu jāņem vērā ES ārējās darbības finansēšanas instrumentu nākamajā starpposma plānošanas periodā.	turpinās	KOM, EĀDD, DV
2. Vēlēšanu pārvaldības struktūru atbalsts	a. Vēlēšanu pārvaldības struktūru lomas stiprināšana un darbības uzlabošana, lai tās varētu neatkarīgi un efektīvi rīkot ticamas, iekļaujošas un pārredzamas vēlēšanas, īpaši risinot ciešu un mērķtiecīgu dialogu un izstrādājot ilgtermiņa atbalsta stratēģijas.	turpinās	KOM, EĀDD
	b. Visā vēlēšanu procesā sekmēt līdzdalību veicinošu un iekļaujošu dialogu starp vēlēšanu pārvaldības struktūrām un svarīgākajām ieinteresētajām personām, lai palielinātu politisko partiju un pilsoniskās sabiedrības organizāciju līdzdalību, tostarp, darot pieejamu informāciju un nodrošinot to iesaistīšanu visos vēlēšanu novērošanas procesa posmos.	turpinās	EĀDD, KOM, DV
3. Parlamentāro iestāžu darbības atbalsts	a. Atbalstīt parlamentu likumdošanas, budžeta un uzraudzības prerogatīvu pilnveidošanu, palīdzēt parlamentiem organizēt publiskas debates par galvenajiem reformu jautājumiem, pienācīgi ņemot vērā attiecīgajos starptautiskajos cilvēktiesību jomas tiesību aktos paredzētās saistības.	turpinās	KOM, EĀDD, DV
	b. Ietvert parlamentāro dimensiju ES un ES dalībvalstu labas pārvaldības un budžeta atbalsta programmās.	līdz 2017. gadam	KOM, EĀDD, DV
4. Mērķtiecīgs tieslietu nozares atbalsts	a. Papildināt tiesu sistēmas reformu (gan krimināltiesību, gan civiltiesību jomā) ar atbilstīgu tiesu sistēmas darbinieku apmācību, lai palielinātu informētību par starptautiskajiem cilvēktiesību standartiem un saistībām; sniegt sistemātisku atbalstu profesionālām un prasmīgām aizstāvības/tiesiskās pārstāvības darbībām un juristu organizācijām (piemēram, advokātu padomēm).	turpinās	EĀDD, KOM, DV
	b. Divpusējā un daudzpusējā līmenī pārraudzīt partnervalstu starptautisko saistību ievērošanu attiecībā uz tiesu pieejamību un taisnīgu tiesu, tostarp juridisko palīdzību; vajadzības gadījumā tehniskā sadarbība un atbalsts.		EĀDD, KOM, DV
	c. Sekmēt un atvieglot tiesu pieejamību decentralizētā līmenī; iesaistīties dialogā un atbalstīt tiesībsardzības iestādes un aizturēšanas iestādes.	turpinās	EĀDD, KOM, DV

5. Visaptverošs atbalsts valsts iestādēm	a. Ņemot vērā labāko praksi, turpināt atbalstīt varas dalījumu un demokrātisko iestāžu neatkarību, kā arī veicināt rīcībspēku lomu reformu procesos, īpaši konstitucionālo reformu procesos, lai labāk ņemtu vērā dažādu ieinteresēto personu intereses.	turpinās	EĀDD, KOM
	b. Pilnveidot īpašu zinātību un sekmēt specializētu struktūru izveidi korupcijas novēršanas jomā; stiprināt valsts pārvaldes un korupcijas novēršanas struktūru darbību godprātīgi īstenojot politiku un labi pārvaldīt valsts resursus.	turpinās	KOM, EĀDD, DV
6. Sadarbības stiprināšana ar reģionālajiem cilvēktiesību un demokrātijas mehānismiem	a. Stiprināt cilvēktiesību aspektus ES sadarbībā ar reģionālām organizācijām un mehānismiem, īpaši cenšoties panākt sinerģiju un izstrādāt kopīgas iniciatīvas par galvenajiem tematiskajiem jautājumiem svarīgos daudzpusējos pasākumos.	turpinās	EĀDD, KOM
	b. Sekmēt vienādranga darbības veidošanas iniciatīvas starp reģionālajiem cilvēktiesību un demokrātijas atbalsta mehānismiem.	turpinās	EĀDD, DV, KOM
b) Pilsoniskās sabiedrības stiprināšana			
7. Ciešākas partnerības veicināšana ar trešo valstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām, tostarp sociālajiem partneriem, un starp iestādēm, parlamentiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām	a. Veicināt valsts politikas dialogus, cita starpā daloties labākajā praksē attiecībā uz strukturētu apmaiņu starp valdības/parlamenta deputātiem un pilsonisko sabiedrību, tostarp sociālo partneru pārstāvjiem.	turpinās	EĀDD, KOM
	b. Turpināt nostiprināt pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbību uzraudzīt valdību pārskatatbildību, tostarp reģionālajā līmenī apmainoties ar labāko praksi starp pilsoniskās sabiedrības organizācijām.	turpinās	KOM, EĀDD, DV
	c. Uzlabot tādu konsultāciju kvalitāti, kuras ES organizē vietējā līmenī, īpaši lai politikas izstrādē īstenošanā ņemtu vērā pilsoniskās sabiedrības viedokli, tostarp sociālo partneru un pilsoņu kustību viedokli; veicināt trīspusējo dialogu (iestādes, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un ES) kā ES delegāciju plānu elementu.	turpinās	KOM, EĀDD, DV
	d. Sekmēt ES sadarbību ar politiskajām partijām un iedzīvotāju kustībām, lai stiprinātu to lomu demokrātisku un pārskatatbildīgu iestāžu un prakses veicināšanā.	turpinās	KOM, EĀDD, DV
8. Tādu pilsoniskās sabiedrības organizāciju stiprināšana, kas rūpējas	Atbalstīt sieviešu organizācijas un cilvēktiesību aizstāvjus, kas rūpējas par sieviešu tiesībām un aizstāv tās, un mudināt tos aktīvāk iesaistīties procesos, kuros lēmumu pieņemēji atskaitās par dzimumu līdztiesības jautājumiem.	turpinās	EĀDD, KOM, DV

par sieviešu un meiteņu tiesību aizsardzību			
9. Cilvēktiesību aizstāvju atbalsta stiprināšana, tostarp starptautiskos un reģionālos forumos	a. Palielināt atbalstu cilvēktiesību aizstāvjiem, tostarp tiem, kas darbojas ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību jomā, izmantojot sistemātisku un visaptverošu pieeju: augsta līmeņa vizītēs ceļot gaismā gadījumus, kad tiek apdraudēti cilvēktiesību aizstāvji, tostarp apmeklējumos, kas attiecas uz konkrētām nozarēm; turpinot atbalstīt un sadarboties ar ANO un reģionālajiem cilvēktiesību aizstāvju aizsardzības mehānismiem; pastiprinot atbalstu daudzpusējām iniciatīvām attiecībā uz cilvēktiesību aizstāvjiem un pilsoniskās sabiedrības telpu, tostarp ANO Ģenerālajā asamblejā un ANO Cilvēktiesību padomē, un palielinot sloga sadali un apmaiņu ar labāko praksi starp dalībvalstīm attiecībā uz cilvēktiesību aizstāvju aizsardzību.	turpinās	EĀDD, KOM, DV
	b. Nodrošināt biežākas informēšanas darbības lauku apvidos un sistemātiskāku saziņu ar sieviešu cilvēktiesību aizstāvjiem un sociāli atstumtām grupām.	turpinās	EĀDD, KOM, DV
10. Reaģēšana uz NVO telpas apdraudējumiem	a. Veicināt un atbalstīt tiesību aktus, politiku un mehānismus, kas izstrādāti ar mērķi aizsargāt cilvēktiesību aizstāvjus; īpaši stingri īstenojot attiecīgās ES pamatnostādnes un ES cilvēktiesību aizstāvju mehānismu, kas iestrādāts Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumentā, tostarp rīkojot informēšanas un apmācības pasākumus personālam galvenajā mītnē un ES delegācijās (politikas un darbības nodaļās).	turpinās	EĀDD, KOM, DV
	b. Aktīvi uzraudzīt juridisko (piemēram, tiesību aktus un noteikumus) un pārējo pilsoniskās sabiedrības vidi, tostarp sociālo partneru vidi (patvaļīgi procesuālie, finansiālie un citi nosacījumi un ierobežojumi, īpaši attiecībā uz ārvalstu finansējumu), un proaktīvi noteikt un ziņot par pilsoniskās sabiedrības telpas apdraudējumiem un veikt pasākumus, lai vērstos pret šādiem apdraudējumiem.	turpinās	EĀDD, KOM, DV
	c. Publiski un privāti raidot signālus, iebilst pret nepamatotiem ierobežojumiem attiecībā uz biedrošanās un pulcēšanās brīvību, pilsoniskās sabiedrības telpas sašaurināšanu un mēģinājumiem ierobežot pilsoniskās sabiedrības darbu, tostarp cilvēktiesību aizstāvju darbu, nodrošinot to, ka šie jautājumi tiek regulāri apspriesti divpusējās sanāksmēs, cilvēktiesību dialogos un ANO forumos, piemēram, ANO Cilvēktiesību padomē.	turpinās	EĀDD, KOM, DV

II. SVARĪGĀKO CILVĒKTIESĪBU PROBLĒMJAUTĀJUMU RISINĀŠANA

11. Vārda brīvības un privātuma veicināšana	a. Veikt aktīvus pasākumus, lai nepieļautu un reaģētu uz vardarbību pret žurnālistiem un citiem mediju rīcībspēkiem, sniedzot tiem iespēju strādāt droši un neapdraudēti, nebaidoties no vardarbības, politiskā spiediena, cenzūras un vajāšanas.	turpinās	EĀDD, KOM, DV
	b. Nodrošināt, lai vārda brīvības un mediju brīvības ievērošana tiktu integrēta politikas un programmu izstrādē attiecībā uz terorisma apkarošanu, kibernetizāciju, cīņu pret kibernetizāciju, informācijas pieejamību un citām ES stratēģijām šajās jomās (piemēram, audiovizuālo mediju pakalpojumu tiesiskais regulējums).	turpinās	EĀDD, KOM, DV
	c. Nodrošināt, lai jautājumi par privātumu un datu aizsardzību digitālajā laikmetā un masveida novērošanas programmu ietekmi tiktu pienācīgi risināti divpusējā un daudzpusējā līmenī (Eiropas Padome, ANO, EDSO).	turpinās	EĀDD, KOM, DV
12. Nediskriminācijas vides radīšana	a. Izstrādāt "ES rokasgrāmatu par diskriminācijas novēršanu" trešajās valstīs, kurā izklāstīti instrumenti diskriminācijas novēršanas pasākumiem pret visu veidu diskrimināciju, tostarp daudzkārtēju/kumulatīvu diskrimināciju.	turpinās	EĀDD, KOM, Padome
	b. Palielināt informētību par <i>LGBTI</i> jautājumiem un nodrošināt, lai atbildīgie darbinieki galvenajā mītnē, ES delegācijās un dalībvalstu vēstniecībās rīkotos proaktīvi saistībā ar minētajiem jautājumiem.	turpinās	EĀDD, DV, KOM
	c. Apsvērt iespēju pastiprināt ES politiku attiecībā uz pirmiedzīvotājiem saskaņā ar ANO Deklarāciju par pamatiedzīvotāju tautu tiesībām un noslēguma dokumentu, kas izstrādāts 2014. gada Pasaules konferencē par pirmiedzīvotājiem.	līdz 2016. gadam	EĀDD, KOM, DV
	d. Nodrošināt un veicināt to, lai personām ar invaliditāti tiktu nodrošināta vienlīdzīga piekļuve cilvēktiesībām un minēto tiesību ievērošana saskaņā ar ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām, kuras līgumslēdzēju pušu vidū ir arī ES, integrējot invaliditātes jautājumus darbības cilvēktiesību jomā un izstrādājot mērķtiecīgus pasākumus, lai novērstu šķēršļus viņu vienlīdzīgai līdzdalībai; atbalstīt un stiprināt tādu mehānismu darbību, kas izstrādāti, lai veicinātu, aizsargātu un uzraudzītu ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām, ievērojot minētās	turpinās	KOM, EĀDD, DV

	konvencijas 33. panta 2. punktu, tostarp lai izveidotu šos mehānismus partnervalstīs; veikt nepieciešamos pasākumus saistībā ar ES pievienošanas fakultatīvajam protokolam ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām; saskaņā ar Eiropas stratēģiju invaliditātes jomā 2010.–2020. gadam turpināt atbalstīt personu ar invaliditāti tiesības ES ārējā darbībā.		
13. Dzimumu līdztiesības, sieviešu un meiteņu pilnvērtīgu iespēju un līdzdalības veicināšana	a. Pastiprināt pienākumu un saistību īstenošanu, kas attiecībā uz sieviešu tiesībām uzņemtas Konvencijā par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu, Pekinas Rīcības platformā un Kairas Deklarācijā par iedzīvotājiem un attīstību un Attīstības programmā laikposmam pēc 2015. gada.	turpinās	EĀDD, KOM, DV
	b. Apsvērt vērīgu un ilgtspējīgu ES Rīcības plānu par dzimumu līdztiesības un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm starptautiskās sadarbības un attīstības jomā (2016.–2020. gads, GAP II); veicot darbības, kas vērstas uz i) viņu ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām un līdzdalību un ii) pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un to īstenošanu, III) un īstenojot pasākumus, kas palīdz aizsargāt sievietes fizisko un psiholoģisko integritāti, īpašu uzmanību pievēršot tam, lai tiktu izskausta sieviešu dzimumorgānu kropļošana, bērnu, agrīnās un piespiedu laulības un seksuālā vardarbība konfliktu laikā.	līdz 2016. gadam	KOM, EĀDD
	c. Rādot labu piemēru, stiprināt dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm Eiropas Savienībā un pārskatatbildību, nodrošinot saskaņotību ar vispārējo ES dzimumu līdztiesības politiku.	turpinās	EĀDD, KOM
	d. Īstenot pasākumus, kas izklāstīti paziņojumā "Sieviešu dzimumorgānu kropļošanas izskaušana" ⁹ .	turpinās	EĀDD, KOM, DV
14. Bērnu tiesību aizsardzība	a. Atbalstīt partnervalstu centienus veicināt, aizsargāt un īstenot bērnu tiesības, īpašu uzmanību veltot bērnu aizsardzības sistēmu stiprināšanai. b. Atbalstīt partnervalstu centienus aizsargāt un īstenot bērnu tiesības, īpašu uzmanību veltot cīņai pret visu veidu vardarbību un bērnu darbu, un sekmēt	līdz 2017. gadam	EĀDD, KOM

⁹ 2013. gada 25. novembris, COM(2013) 833 final http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/gender_based_violence/131125_fgm_communication_en.pdf

	tiesības uz izdzīvošanu un attīstību, ņemot vērā ekonomiskās un sociālās tiesības, piemēram, tiesības veselības un uztura, izglītības un apmācības un sociālās aizsardzības jomā.		
15. Cīņa pret spīdzināšanu, ļaunprātīgu izturēšanos un nāvessodu	a. Vērsties pret spīdzināšanu (novēršana, atbildība un rehabilitācija) un ļaunprātīgu izturēšanos un nāvessodu (atcelšana, moratorijs un minimālie standarti), izmantojot visus politiskos un cilvēktiesību dialogus un iestrādājot aizsardzības pasākumus pret nāvessodu, spīdzināšanu un ļaunprātīgu izturēšanos ES darbībās, tostarp terorisma apkarošanas un krīžu pārvarēšanas jomā.	turpinās	EĀDD, KOM, Padome, DV
	b. Izstrādāt saskaņotu pieeju, ar ko pievēršas saiknei starp slepkavībām bez tiesas, piespiedu pazušanu, spīdzināšanu un cita veida ļaunprātīgu izturēšanos.	līdz 2017. gadam	EĀDD, KOM, Padome
	c. Palielināt informētību un noteikt kopīgas prioritāras darbības un apmainīties ar labāko praksi, cieši sadarbojoties ar ANO, reģionālajām organizācijām un pilsonisko sabiedrību, tostarp attiecībā uz desmit gadu pasaules mēroga iniciatīvu <i>CTI</i> , lai līdz 2024. gadam visā pasaulē panāktu Konvencijas pret spīdzināšanu ratificēšanu un īstenošanu, kā arī veicinātu to, lai tiktu ratificēts un īstenots tās fakultatīvais protokols un Starptautiskā konvencija par visu personu aizsardzību pret piespiedu pazušanu.	turpinās	EĀDD, KOM, DV
16. Veicināt visaptverošu programmu, lai stiprinātu ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības	a. Vēlreiz apstiprināt ES apņemšanos pievērst lielāku uzmanību ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām, tostarp savā ārējās palīdzības plānošanā, vienlaikus arī uzsverot, ka cilvēktiesības ir nedalāmas un savstarpēji saistītas un ka ekonomiskās, sociālās un kultūras dimensijas stiprināšana nekādā veidā nevājina spēkā esošās saistības pilsonisko un politisko tiesību jomā; skaidri atzīt cilvēktiesību dimensiju tādās jomās kā sociālā politika, veselība, izglītība un dzīves līmenis; palielināt darbību, nodrošinot to, ka viss attiecīgais ES un dalībvalstu personāls, kā arī pilsoniskās sabiedrības rīcībaspēki, tostarp sociālie partneri, tiek informēti par starptautiskajiem līgumiem, kas saistīti ar ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām, īpaši saistībā ar pamatprincipiem un tiesībām darba vietā (Starptautiskās Darba organizācijas pamatkonvencijas).	turpinās	EĀDD, KOM, Padome
	b. Pastiprināt centienus, lai aizsargātu cilvēktiesību aizstāvjus, tostarp sociālos	turpinās	EĀDD, KOM,

	partnerus, kas iestājas par ekonomikas, sociālo un kultūras tiesību ievērošanu, īpašu uzmanību veltot jautājumiem, kuri saistīti ar zemes tiesībām, darba tiesībām un pirmiedzīvotāju tiesībām, cita starpā saistībā ar zemes īpašumu sagrābšanu un klimata pārmaiņām.		DV
17. Progress jomā “Uzņēmējdarbība un cilvēktiesības”	a. Attīstīt darbaspēju un zināšanas uzņēmējdarbības un cilvēktiesību pamatnostādņu īstenošanas jomā, īpaši attiecībā uz ANO pamatprincipu īstenošanu un citiem instrumentiem/iniciatīvām, kas palīdz īstenot ANO pamatprincipus; stiprināt delegāciju lomu un zinātību šajā kontekstā; palielināt izpratni par ANO pamatprincipiem un uzņēmumu sociālo atbildību ārējās darbības un politikas dialogā un aktīvi sadarboties ar uzņēmējdarbības, pilsoniskās sabiedrības, valstu cilvēktiesību iestādēm, partnervalstu valdībām un reģionālajām organizācijām par jautājumiem saistībā ar uzņēmējdarbību un cilvēktiesībām (pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un ekonomiskajām, kultūras un sociālajām tiesībām).	turpinās	EĀDD, KOM
	b. Izstrādāt un īstenot valstu rīcības plānus attiecībā uz ANO pamatprincipu īstenošanu.	līdz 2017. gadam	DV
III. NODROŠINĀT VISAPTVEROŠU PIEEJU CILVĒKTIESĪBU JAUTĀJUMOS KONFLIKTU UN KRĪŽU SITUĀCIJĀS.			
18. Pāreja no agrīnas brīdināšanas sistēmas uz preventīvām darbībām	a. Veicināt un labāk izmantot jauno ES konfliktu agrīnās brīdināšanas sistēmu kā līdzekli, lai novērstu nopietnus cilvēktiesību pārkāpumus.	turpinās	EĀDD, ES DV
	b. Nodrošināt lielāku saskaņotību tādās jomās kā ziņošana par cilvēktiesībām un agrīnā brīdināšana/konfliktu analīze, tostarp cilvēktiesību dialogos un konsultācijās pievērsties attiecīgajiem konfliktu riskiem.	līdz 2016. gadam	EĀDD, ES DV
	c. Atbalstīt darbības, lai apkarotu kūdīšanu, kas varētu izraisīt smagus cilvēktiesību pārkāpumus un noziegumus pret cilvēci. Atbalstīt pasākumus cīņā pret naida runu un aicinājumiem uz vardarbīgu ekstrēmismu, izstrādājot atbildes vēstījumus un cilvēktiesību jomas izglītības un miera veidošanas iniciatīvas, kas vērstas uz bērniem un jauniešiem.	turpinās	EĀDD, KOM
	d. Attiecībā uz bruņoto konfliktu skartiem bērniem uzlabot novēršanas, reaģēšanas un (ilgtermiņa) reintegrācijas programmas sadarbībā ar vietējām kopienām, konfliktu skartajiem bērniem un vecākiem (piemēram, psihosociālā palīdzība,	turpinās	EĀDD, KOM, DV

	sociālekonomiskā reintegrācija, izglītības un dzīves prasmju apmācība, kā arī ģimenes locekļu meklēšana un ģimenes atkalapvienošana).		
19. Darbspējas uzlabošana konfliktu un križu risināšanai daudzpusējā un reģionālajā līmenī	a. Uzlabot sadarbību ar ANO īpašo padomdevēju genocīda novēršanas jautājumos un ANO īpašo padomdevēju aizsardzības pienākuma jautājumos, kā arī ar citiem starptautiskajiem un reģionālajiem rīcībspēkiem, kas iesaistīti preventīvos pasākumos, kā arī sniegt tiem attiecīgu atbalstu.	turpinās	EĀDD, KOM, DV
	b. Atbalstīt darbu, ko veic ANO īpašais pārstāvis jautājumos par bērniem bruņotos konfliktos, un jo īpaši atbalstīt rīcības plānu parakstīšanu, īstenošanu un pārraudzību un turpmāk novērst smagus pārkāpumus pret bērniem, kurus skar bruņotie konflikti, tostarp īstenojot aizstāvības un plānošanas darbības.	turpinās	EĀDD, KOM, DV
20. Starptautisko humanitāro tiesību ievērošanas atbalsts	a. Jauna iespējamā starptautisko humanitāro tiesību ievērošanas mehānisma izstrādes satvarā novērtēt to, kā tiek īstenotas ES pamatnostādnes starptautisko humanitāro tiesību ievērošanas veicināšanai. Sagatavot novērtējuma ziņojumu, kurā sāki izvērtē to, kā tiek īstenoti spēkā esošie politikas instrumenti, un sniegt ieteikumus, tostarp par to, kā ES un tās dalībvalstis varētu konkrēti atbalstīt iespējamo nākotnes atbilstības mehānismu.	līdz 2016. gadam	EĀDD, KOM, Padome
	b. Izstrādāt un īstenot politiku, lai nodrošinātu to, ka ES un ES dalībvalstu atbalsts militārajām, policijas, robežkontroles un citu drošības spēku misijām un operācijām, tostarp saistībā ar kopējās drošības un aizsardzības politikas misijām un operācijām, atbilst/palīdz veicināt, aizsargāt un īstenot starptautiskās cilvēktiesības un starptautiskās humanitārās tiesības, un ir saskaņā ar ES cilvēktiesību politiku (cilvēktiesību pienācīgas pārbaudes politika).	līdz 2017. gadam	EĀDD, KOM, DV
	c. Saskaņā ar ES Starptautisko humanitāro tiesību pamatnostādnēm izveidot sistēmu obligātai ziņošanai ¹⁰ par smagiem starptautisko cilvēktiesību un starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumiem, ar kuriem saskaras ar ES delegāciju personāls, personāls kopējās drošības un aizsardzības politikas misijās un operācijās un cits trešajās valstīs izvietots ES personāls. Nodrošināt to, ka ziņojumi par smagiem pārkāpumiem tiek analizēti un pārbaudīti galvenajā mītnē un iesniegti dalībvalstīm un citiem rīcībspēkiem.	līdz 2017. gadam	KOM, EĀDD, DV

¹⁰ ES humānās palīdzības personāls ir atbrīvots no šīs ziņošanas prasības, lai novērstu to, ka tiek apšaubīta viņu neitralitāte, objektivitāte un neatkarība, kas varētu pakļaut palīdzības sniedzējus un krīzes skartos iedzīvotājus konflikta pušu uzbrukumiem vai liegt piekļuvi iedzīvotājiem, kurus skārusi krīze.

21. Pārskatatbildības un pārejas tiesiskuma veicināšana un atbalsts	a. Novērtēt to, kā tiek īstenots Padomes Lēmums 2011/168/KĀDP (2011. gada 21. marts) par Starptautisko Krimināltiesu (SKT) un rīcības plāns tā īstenošanai. Formalizēt ES un SKT apaļā galda sarunas, kas ļautu attiecīgajam personālam apzināt kopīgu interešu jomas, apmainīties ar informāciju par attiecīgajām darbībām un izveidot labāku izpratni starp abām organizācijām. Atvieglot ieinteresēto valstu pievienošanos SKT, veicināt to sadarbību un piekļuvi SKT.	līdz 2016. gadam	EĀDD, KOM, DV
	b. Īstenot ES politiku par pārejas tiesiskumu, tostarp veicot kartēšanu, lai apzinātu ES pieredzi, problēmas un atziņas, kas gūtas, atbalstot pārejas posma tiesiskumu; sniegt konkrētus norādījumus un apmācīt ES misiju personālu, kurš strādā pārejas tiesiskuma jomā; Komisijas dienestu, EĀDD un ES dalībvalstu līmenī izveidot personāla tīklu, lai apmainītos ar labāko praksi un veicinātu saskaņotību un konsekveni; pastiprināt pārraudzību un ziņošanu (tostarp ar valstu cilvēktiesību stratēģijām) un veicināt starpreģionu dialogu par pārejas tiesiskumu, lai uzlabotu sadarbību starp reģionālajām organizācijām.	turpinās	EĀDD, KOM, Padome, DV
22. Cilvēktiesību iekļaušana visu KDAP posmu plānošanā, pārskatīšanā un īstenošanā	a. Izstrādāt nozaru darbības pamatnostādnes tādām personām KDAP misijās, kas strādā policijas, militārajās, cietumu un tiesu iestāžu misijās, lai sniegtu praktisku ievirzi attiecībā uz cilvēktiesību, starptautisko humanitāro tiesību, bērnu aizsardzības un dzimumu līdztiesības jautājumiem, tostarp attiecībā uz ANO DP Rezolūciju 1325.	līdz 2017. gadam	EĀDD, DV
	b. Īstenot jauno kopējo rīcības kodeksu attiecībā uz KDAP civilajām misijām, tiklīdz tas ir pieņemts, cita starpā: veicot personāla pirmsmisijas un ievada apmācību, ar konkrētu misiju saistītu apmācību izvietotajam personālam, augstākā līmeņa personāla specializēto apmācību, īstenojot izpratnes veidošanas pasākumus misiju laikā un vietējo iedzīvotāju vidū un veicot statistikas apkopošanu par rīcības kodeksa pārkāpumiem. Veikt līdzīgus pasākumus, lai nodrošinātu lielāku informētību par rīcības normām militāro operāciju personāla vidū, un palielināt to vietējo kopienu izpratni, kurās izvietotas misijas/notiek operācijas.	līdz 2017. gadam	EĀDD, DV
	c. Stiprināt visaptverošu pieeju tam, kā ES īsteno ANO Drošības padomes rezolūcijas 1325 un 1820 par sievietēm, ar mieru un drošību un saistītās rezolūcijas, ievērojot	līdz 2016.	EĀDD, KOM,

	vispārējo pārskatīšanu un jaunus problēmjautājumus (terorisma apkarošana, cīņa pret vardarbīgu ekstrēmismu, cilvēku tirdzniecība), uzlabojot ziņojumu sniegšanu, pieņemot stratēģisko plānu, lai novērstu dzimumu nelīdzsvarotību KDAP misijās un operācijās un uzlabojot iesaistīšanos un koordināciju ar visām ES dalībvalstīm, īpaši neoficiālajā ES darba grupā par ANO DP Rezolūciju 1325.	gadam	DV
IV. LABĀKAS SASKAŅOTĪBAS UN KONSEKVENCES VEICINĀŠANA			
23. Migrācija/cilvēku tirdzniecība/migrantu kontrabanda/patvēruma politika	a. Saskaņā ar Vispārējo pieeju migrācijai un mobilitātei un gaidāmo Eiropas programmu migrācijas jomā uzlabot aizsardzības pasākumus cilvēktiesību jomā visos migrācijas un mobilitātes dialogos un sadarbības satvaros ar trešajām valstīm, tostarp mobilitātes partnerībā un kopīgajās programmās migrācijas un mobilitātes jomā, kā arī līgumos un programmās migrācijas jomā, tostarp analizējot ietekmi uz cilvēktiesībām; nodrošināt, ka darbības veidošanas projektos imigrācijas un robežu iestādēs tiek ieviesta apmācība cilvēktiesību jautājumos.	turpinās	EĀDD, KOM
	b. Balstoties uz jau veiktajiem pasākumiem, lai īstenotu ES Cilvēku tirdzniecības apkarošanas stratēģiju, pilnībā integrēt cilvēktiesības un cietušo aizsardzību diskusijās par cilvēku tirdzniecību politikas, migrācijas un mobilitātes, drošības un cilvēktiesību dialogos ar apzinātajām prioritārajām valstīm un diskusijās par cilvēku tirdzniecību ar starptautiskajām organizācijām un līdzekļu devējiem, kas darbojas šajās prioritārajās valstīs. ES delegācijas prioritārajās valstīs pilnībā izmantos iespēju sazināties ar iecelto kontaktpersonu cilvēku tirdzniecības jautājumos un celt gaismā ar cilvēktiesībām saistītos jautājumus, risinot cilvēku tirdzniecības jautājumus vietējās ES koordinācijas sanāsmēs, kā arī diskusijās par cilvēku tirdzniecību ar uzņēmējvalsts iestādēm. Atbalstīt to, ka tiek ratificētas un īstenotas Starptautiskās Darba organizācijas pamatkonvencijas par piespiedu darbu un vietējiem darba ņēmējiem.	turpinās	EĀDD, KOM
	c. Politikas, cilvēktiesību un citos dialogos prioritārajās valstīs risināt cilvēktiesību jautājumus, kas saistīti ar cilvēku kontrabandu; mudināt ES delegācijas prioritārajās valstīs pilnībā izmantot resursus, lai nodrošinātu to, ka cilvēku kontrabanda un šā procesa cilvēktiesību dimensija vienmēr tiek ņemtas vērā, sadarbojoties ar	līdz 2017. gadam	EĀDD

	uzņēmējas valsts iestādēm, kā arī ar pilsonisko sabiedrību, starptautiskajām organizācijām un citiem līdzekļu devējiem.		
	d. Atbalsts partnervalstīm bēgļu un iekšzemē pārvietotu personu tiesību veicināšanā un aizsardzībā, tostarp izmantojot darbaspējas veidošanas pasākumus.	turpinās	EĀDD, KOM
	e. Atbalstīt tiesu iestāžu un veselības aprūpes uzlabotu pieejamību migrantiem tranzīta valstīs; veicināt aizturēto migrantu aizturēšanas apstākļu uzlabošanu un rast alternatīvas nelikumīgo migrantu aizturēšanai trešajās valstīs.	turpinās	KOM
	f. Sadarboties ar diasporas kopienām gan ES, gan trešajās galamērķa valstīs, lai tās veicinātu informētību par cilvēktiesību pārkāpumiem, ar kuriem saskaras migranti un bēgļi tranzīta valstīs, kā arī par cilvēktiesību jautājumiem izcelsmes valstī.	līdz 2017. gadam	EĀDD, KOM, DV
	g. Noteikt izcelsmes valstis, kurās cilvēktiesību pārkāpumi ir svarīgākais virzītājfaktors cilvēku izceļošanai, un mērķtiecīgāk izmantot politisko dialogu un citus dialogus un programmas, lai novērstu minētos pārkāpumus.	līdz 2016. gadam	EĀDD, KOM, DV
	h. Attiecībās ar prioritārajām valstīm turpināt risināt jautājumu par bezvalstniecību; koncentrēt centienus, lai novērstu to, ka konfliktu, pārvietošanas un valstu sadalīšanās dēļ rodas jaunas bezvalstnieku iedzīvotāju grupas.	turpinās	EĀDD, KOM
24. Tirdzniecības/ieguldījumu politika	a. Atbalstīt un stiprināt VPS+ saņēmējvalstu saistību efektīvu ieviešanu, īstenošanu un pārraudzību (attiecīgie līgumi cilvēktiesību jomā un Starptautiskās Darba organizācijas konvencijas), piemēram, īstenojot projektus kopā ar svarīgām starptautiskām struktūrām un pilsonisko sabiedrību, tostarp sociālajiem partneriem.	turpinās	EĀDD, KOM
	b. Turpināt izstrādāt ilgtspējīgu un metodiski pareizu pieeju tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumu ietekmes analīzei cilvēktiesību jomā, tostarp <i>ex post</i> novērtējumos; izpētīt veidus, kā paplašināt pašreizējo kvantitatīvo analīzi, novērtējot tirdzniecības un ieguldījumu iniciatīvu ietekmi uz cilvēktiesībām.	turpinās	EĀDD, KOM
	c. ES dalībvalstu centieni iekļaut divpusējos ieguldījumu nolīgumos, par kuriem tās risina sarunas ar trešām valstīm, noteikumus, kas saistīti ar cilvēktiesību ievērošanu un īstenošanu, tostarp noteikumus par uzņēmumu sociālo atbildību atbilstīgi noteikumiem, ko iekļauj nolīgumos, par kuriem tiek risinātas ES līmeņa sarunas.	turpinās	DV
	d. Mērķis ir sistemātiski iekļaut ES tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumos starptautiski atzītus principus un pamatnostādnes par uzņēmumu sociālo atbildību, piemēram, ESAO pamatnostādnes starptautiskiem uzņēmumiem, ANO iniciatīvu	turpinās	KOM

	“Globālais līgums” un ANO uzņēmējdarbības un cilvēktiesību pamatprincipus, Starptautiskās Darba organizācijas trīspusējo deklarāciju par principiem attiecībā uz starptautiskiem uzņēmumiem un sociālo politiku un ISO 26000.		
	e. Regulāri pārskatīt noteikumus par tādu preču tirdzniecību, ko varētu izmantot nāvēssoda izpildei vai spīdzināšanai, un par divējāda lietojuma precēm.	turpinās	EĀDD, KOM
25. Terorisma apkarošana	a. Saskaņā ar ES terorisma apkarošanas stratēģiju attīstīt idejas par to, kā novērst radikalizāciju un vardarbīgu ekstrēmismu jauniešu vidū trešajās valstīs, kā sekmēt ES darbības un kā sadarboties ar medijiem un kopienu līderiem, lai izstrādātu ekstrēmismu atspēkojošus vēstījumus šajās valstīs; veicināt un atbalstīt to, ka cilvēktiesības ir stūrakmens visos tiesību aktos, stratēģijās un mehānismos terorisma apkarošanas jomā trešajās valstīs, vienlaikus nodrošinot atbilstību starptautiskajām humanitārajām tiesībām un iespējas sniegt uz principiem balstītu humāno palīdzību.	līdz 2015. gadam	EĀDD, KOM, Padome, DV
	b. Nodrošināt ES terorisma apkarošanas pamatnostādņu plašu izplatīšanu, tostarp iesaistīties informēšanas pasākumos un apmācīt speciālistus šajā jomā, īpaši par darbībām, kas veiktas saskaņā ar Stabilitātes un miera veicināšanas instrumentu.	turpinās	EĀDD, KOM
26. Tiesībās balstītas pieejas attīstībai īstenošana	a. ES apņemšanās īstenot tiesībās balstītu pieeju, cenšoties panākt tās visaptverošu un konkrētu integrāciju visos ES pasākumos attīstības jomā; apmācības, darbības atbalsta un pārraudzības pasākumu īstenošana, lai līdz starpposma pārskatīšanai sasniegtu minēto mērķi; ES dalībvalstis pieņem un īsteno tiesībās balstītu pieeju sadarbībā attīstības jomā.	līdz 2016. gadam	EĀDD, KOM, Padome, DV
	b. Novērtēt to, kā tiek īstenots 2012. gada ES budžeta atbalsta politikas 12. pielikums, kurā kā svarīgs elements budžeta atbalstam iestrādāts pamatvērtību novērtējums, un šajā sakarībā pilnībā integrēt tiesībās balstītu pieeju nozaru reformu līgumos.	līdz 2017. gadam	EĀDD, KOM
	c. Izpētīt iespēju tiesībās balstītas pieejas plašākai iekļaušanai citās attiecīgās ārējās darbībās, kas nav saistītas ar attīstības jomu, un analizēt tiesību ietekmi uz attīstību, un novērtēt Attīstības programmas laikposmam pēc 2015. gada rezultātus.	līdz 2017. gadam	EĀDD, KOM

27. Ietekmes novērtējumu devuma stiprināšana cilvēktiesību ievērošanā	a. Pamatojoties uz ES pasākumu ietekmes uz pamattiesībām līdzšinējiem novērtējumiem, turpināt uzlabot cilvēktiesību iekļaušanu tādos Komisijas ietekmes novērtējumos priekšlikumiem ārpolitikas jomā, kuri, iespējams, būtiski ietekmēs cilvēktiesības; vajadzības gadījumā tas būtu jādara, izstrādājot sīkākas norādes analīzei par ietekmi uz cilvēktiesību jomu, pilnveidojot zinātību un darbību šādas analīzes veidam un nodrošinot, lai tiktu veiktas apspriešanās ar attiecīgajām ieinteresēto personu grupām, kuras pakļautas lieliem riskiem cilvēktiesību jomā.	turpinās	EĀDD, KOM
	b. Attiecīgā gadījumā iekļaut analīzi par ietekmi uz cilvēktiesību jomu Komisijas <i>ex post</i> novērtējumos par ES pasākumu ietekmi ārpolitikas jomā.	turpinās	KOM, EĀDD
	c. Nodrošināt politikas saskaņotību starp analīzi par ietekmi uz cilvēktiesību jomu, ko veic ietekmes novērtējumos, un citiem ar cilvēktiesībām saistītiem politikas instrumentiem, tostarp valstu stratēģijām cilvēktiesību jomā, cilvēktiesību jomas dialogiem un plānošanas un budžeta atbalsta finansēšanas instrumentiem, lai novērstu iespējamo negatīvo ietekmi un palielinātu pozitīvo ietekmi.	turpinās	EĀDD, KOM
V. EFEKTIVITĀTES UZLABOŠANA UN ORIENTĒŠANĀS UZ REZULTĀTIEM CILVĒKTIESĪBU UN DEMOKRĀTIJAS JOMĀ			
28. Cilvēktiesību dialogu efektivitātes palielināšana	a. Izstrādāt, izplatīt un pilnveidot labāko praksi attiecībā uz cilvēktiesību dialogiem, ieskaitot pēcpasākumus.	turpinās	EĀDD, Padome
	b. Nodrošināt, lai cilvēktiesību apsvērumi tiktu ņemti vērā dažādos nozaru dialogos ar partnervalstīm un lai tie būtu kopējās divpusējās stratēģijas elements.	turpinās	EĀDD, Padome
	c. Nodrošināt iekšējo un ārējo koordināciju saistībā ar cilvēktiesību dialogiem, arī attiecībā uz ikgadējiem dialogiem starp ES un pilsoniskās sabiedrības organizācijām; noteikt un risināt vairākus prioritāros jautājumus cilvēktiesību jomā saistībā ar cilvēktiesību dialogiem ārpolitikas jomā, kuros iespējama iedarbīgāka ES rīcība.	turpinās	EĀDD, KOM, Padome, DV
	d. Iekļaut aspektu "Sadarbība ANO cilvēktiesību forumos" divpusējos cilvēktiesību un politiskajos dialogos un sadarbībā; censties ciešāk sadarboties un noteikt kopīgas darbības, īpaši ar stratēģiskajiem partneriem; izstrādāt norādes tādu ziņojumu un	turpinās	EĀDD, KOM, Padome, DV

	ieteikumu sistemātiskai izmantošanai, kas sagatavoti vispārējā periodiskā pārskata, līgumu izpildes uzraudzības iestāžu darbības un Cilvēktiesību padomes īpašo procedūru satvarā.		
	e. Noteikt/izvērtēt prioritātes, mērķus un rādītājus attiecībā uz ES cilvēktiesību dialogiem un apspriedēm, lai atvieglotu to pārskatīšanu, atzīstot to, ka partneru spēja un gatavība sadarboties atšķiras un ka elastīgums un pragmatisms ir sevišķi svarīgi aspekti.	līdz 2017. gadam	EĀDD, Padome
29. Valstu stratēģiju cilvēktiesību jomā pamanāmības un ietekmes vairošana	a. Iestrādāt valstu stratēģiju cilvēktiesību jomā īstenošanas prioritātes un demokrātijas aspektu analīzi politiskajos dialogos, ziņojumu sagatavošanā un augsta līmeņa vizišu jautājumu lokā.	turpinās	EĀDD, KOM, DV
	b. Nodrošināt pēcpasākumus attiecībā uz valstu stratēģijām cilvēktiesību jomā, kopīgi sagatavojot īstenošanas ziņojumus, kas iesniedzami attiecīgajām Padomes struktūrām.	turpinās	EĀDD, KOM, Padome, DV
	c. Nodrošināt, lai ES un dalībvalstu palīdzības programmās tiktu ņemta vērā un sekmēta valstu stratēģiju cilvēktiesību jomā prioritāšu īstenošana.	turpinās	EĀDD, KOM, DV
30. Koncentrēšanās uz ES cilvēktiesību pamatnostādņu jēgpilnu īstenošanu	a. Sekmēt attiecīgo vadlīniju izplatīšanu un nodrošināt apmācību diplomātiskajam personālam ES delegācijās un dalībvalstu vēstniecībās, tostarp vēstnieku līmenī.	turpinās	KOM, EĀDD, DV
	b. Sistematizēt ziņošanu par pamatnostādņu īstenošanu un sagatavot pārskatus par konkrētiem tematiskajiem jautājumiem, lai nodrošinātu sistemātiskākus pēcpasākumus attiecībā uz konkrētiem gadījumiem un veicinātu regulāru labākās prakses apmaiņu pamatnostādņu īstenošanas jautājumā.	turpinās	KOM, EĀDD, DV
31. Vēlēšanu novērošanas ietekmes palielināšana	a. Konsolidēt un kodificēt labāko praksi, lai iestrādātu ES vēlēšanu novērošanas misiju un EDSO/ODIHR vēlēšanu novērošanas misiju ieteikumus ES un ES dalībvalstu politiskajos dialogos un demokrātijas atbalsta pasākumos.	līdz 2016. gadam	EĀDD, KOM, Padome
	b. Stiprināt ilgtermiņa plānošanu un visu tādu aspektu integrētu izmantošanu, kas attiecas uz ES un dalībvalstu atbalstu vēlēšanu ciklam, izpētot inovatīvus atbalsta sniegšanas mehānismus.	līdz 2019. gadam	EĀDD, KOM, DV

32. ES stratēģiju, instrumentu un finansēšanas instrumentu efektīvas izmantošanas un labākās mijiedarbības nodrošināšana	a. Konsolidēt dažādus pieejamos instrumentus un ziņošanas mehānismus, ko izmanto, lai atbalstītu demokrātiju un veicinātu cilvēktiesības, lai stiprinātu ES rīcības saskaņotību un efektivitāti (piemēram, valstu stratēģijas cilvēktiesību jomā, demokrātijas aspektu analīze un rīcības plāni, ziņojumi par vēlēšanu novērošanas gaitu un pēcpasākumu misijas, paplašināšanās progresa ziņojumi, Eiropas kaimiņattiecību politikas progresa ziņojumi un rīcības plāni, plāni sadarbībai ar pilsonisko sabiedrību, pamatvērtību novērtējumi par labas pārvaldības un attīstības līgumiem, budžeta atbalsta riska pārvaldības sistēmas).	līdz 2017. gadam	EĀDD, KOM, Padome
	b. Vispārīgi stiprināt demokrātijas aspektu analīzi, pamatojoties uz pieredzi, kas gūta izmēģinājuma pasākumos demokrātijas atbalstam.	līdz 2017. gadam	EĀDD, KOM, DV
	c. Pilnveidot darba metodes, lai nodrošinātu labāko saikni starp dialogu, mērķtiecīgu atbalstu, iniciatīvām un ierobežojošiem pasākumiem.	turpinās	EĀDD, KOM, DV
	d. Uzlabot saskaņotību, piemērojot cilvēktiesību klauzulas, kas sistemātiski tiek iekļautas visos jaunajos ES starptautiskajos nolīgumos.	līdz 2017. gadam	EĀDD, KOM
	e. Atbalstīt cilvēktiesību jomas rādītāju izstrādi, ko patlaban veic Augstā cilvēktiesību komisāra birojs, lai: i) atvieglotu rezultātu novērtējumu cilvēktiesību jomā, tostarp tiešsaistē publicējot publiski pieejamus rādītājus, un ii) sistematizētu datu sagatavošanu un izmantošanu par cilvēktiesību jautājumiem un novērtētu labāko praksi un gūtās atziņas.	līdz 2017. gadam	EĀDD, KOM, Padome
	f. Sistemātiski sadarboties ar ANO un reģionālajām organizācijām (Āfrikas Savienība, Arābu valstu līga, Amerikas valstu organizācija, Eiropas Padome, Eiropas Drošības un sadarbības organizācija, Dienvidaustrumāzijas valstu asociācija, Dienvidāzijas Reģionālās sadarbības asociācija, Klusā okeāna salu forums utml.) par labāko praksi cilvēktiesību un demokrātijas stiprināšanas jomā visos reģionos.	turpinās	EĀDD, KOM, DV